

บทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์ของนักประพันธ์เพลงชาวไทย

The Role of E-Flat Clarinet by Thai Composers

ธนพร พิมพ์เพชร^{*1}วิบูลย์ ตระกูลฐาน²

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจุดมุ่งหมายในการนำอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ในการผลงานประพันธ์เพลงและศึกษาแนวโน้มของบทบาทในการใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตในการประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์นักประพันธ์เพลง เลือกศึกษา และวิเคราะห์บทประพันธ์เพลงสำหรับวงออร์เคสตรา และวงดุริยางค์เครื่องลมเท่านั้น

จากการวิจัยพบว่า บทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทยมักถูกใช้เพื่อจุดประสงค์ตามลำดับ คือ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนแนวทำนอง อันจะช่วยให้เสียงของกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้ชัดเจนขึ้น เพื่อเพิ่ม/สร้างสีสันในการผสมเครื่องดนตรีที่แปลกใหม่ และเพื่อรับหน้าที่ในการบรรเลงเดี่ยวในช่วงขณะหนึ่ง อันเป็นการแสดงถึงคุณลักษณะเสียงของอีแฟล็ตคลาริเน็ตโดยเฉพาะ สำหรับประเด็นการใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตของนักประพันธ์เพลงชาวไทย พบว่ามีแนวโน้มว่าจะมีการนำมาใช้เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: อีแฟล็ตคลาริเน็ต, นักประพันธ์เพลงชาวไทย, วงดุริยางค์เครื่องลม

* Corresponding author, email: thanaphorn.pp@gmail.com

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

² อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

Abstract

This thesis aims the study the intention of using E-Flat clarinet in the composition and the tendency of its role in the works of Thai composers. The researcher has decided to collect information via composer interview, and the study and analysis of the chosen compositions for the orchestra and wind symphonic band only.

The study shows that the roles of E-Flat clarinet in the composition of Thai composers are often used with the purposes as follows: firstly, to support the melody in order the strengthen and clarify each melodic line of the instruments in the woodwind section; secondly, to create a variety of tone color when combined with other instruments; and lastly, to take the role as the soloist of the band in some parts of the compositions in order to show the particular characteristics of its sounds. Moreover, Thai composers tend to increase the use of E-Flat clarinet steadily in the future.

Keyword: E-Flat Clarinet, Thai Composers, Wind Symphonic Band

ที่มาและความสำคัญ

คลาริเน็ต (Clarinet) เป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง ทั้งในบทประพันธ์เพลงประเภทบรรเลงเดี่ยว บทประพันธ์เพลงสำหรับเดี่ยวคลาริเน็ตกับวงดุริยางค์ซิมโฟนี บทประพันธ์เพลงสำหรับกลุ่มเครื่องลม และบรรเลงในวงออร์เคสตรา คลาริเน็ตเป็นเครื่องที่มีความสามารถในการสร้างระดับของความดัง-เบา (Dynamic Range) ได้อย่างกว้างขวาง อาจกล่าวได้ว่า คลาริเน็ตถือเป็นเครื่องดนตรีที่มีความกว้างของระดับความดัง-เบา มากที่สุดในตระกูลเครื่องเป่าลมไม้³ นอกจากนี้คลาริเน็ตยังเป็นเครื่องดนตรีที่มีประวัติความเป็นมาค่อนข้างสั้นเมื่อเทียบกับเครื่องดนตรี

³ Norman Del Mar, *Anatomy of the Orchestra* (London: Faber and faber, 2009), 173.

ชนิดอื่นๆ กล่าวคือ มีต้นกำเนิดในศตวรรษที่ 17 โดยเริ่มจากการค้นพบปีโบรานชาลูโม (Chalumeau) ซึ่งมีลักษณะเป็นปีประเภทลิ้นเดี่ยว (Single Reed) และพัฒนาต่อมาจนเป็นคลาริเน็ต เครื่องดนตรีประเภทลมไม้ในปัจจุบัน

ตระกูลของคลาริเน็ตมีความหลากหลายทั้งขนาดของตัวเครื่อง ตั้งแต่ขนาดเล็กที่ให้เสียงในช่วงเสียงสูง (High Register) ได้แก่ ดีคลาริเน็ต (D Clarinet) เอแฟล็ตคลาริเน็ต (Ab Clarinet) และอีแฟล็ตคลาริเน็ต (Eb Clarinet) ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มคลาริเน็ตเสียงสูงมีลักษณะเสียงที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในวงของหน่วยงานทหารในประเทศอังกฤษ ในฐานะเครื่องดนตรีพื้นฐานในวง⁴ ส่วนขนาดกลางซึ่งเป็นขนาดมาตรฐานให้เสียงในช่วงเสียงกลาง ได้แก่ บีแฟล็ตคลาริเน็ต (Bb Clarinet) และเอคลาริเน็ต (A Clarinet) และขนาดใหญ่ที่ให้เสียงในช่วงเสียงต่ำ ได้แก่ อัลโตคลาริเน็ต (Alto Clarinet) คอนทราอัลโตคลาริเน็ต (Contra Alto Clarinet) เบสคลาริเน็ต (Bass Clarinet) และคอนทราเบสคลาริเน็ต (Contra Bass Clarinet) จึงอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มเครื่องในตระกูลคลาริเน็ตมีความหลากหลายและครอบคลุมในทุกช่วงเสมือนจำนวน 88 ลิ่มนิ้วของเปียโน เช่นกัน

บทประพันธ์เพลง *แซ็งฟอนีฟองตัสติก* (Symphonie Fantastique, 1830) ผลงานการประพันธ์เพลงของเฮกเตอร์ แบร์ลิโอส (Hector Berlioz, 1803-1869) ได้นำอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้อย่างโดดเด่น ด้วยการให้บทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตเป็นแนวทำนองโซโลที่เด่นชัด ในขณะที่พื้นผิวของดนตรีมีลักษณะเรียบและบาง จึงอาจถือได้ว่าเป็นการเปิดตัวอีแฟล็ตคลาริเน็ตในวงออร์เคสตราให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น นับจากนั้นมามีนักประพันธ์เพลงที่มีชื่อเสียงมากมายเริ่มนำอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ในผลงานประพันธ์ของพวกเขาเช่นกัน⁵ ได้กล่าวว่า

หลังจากปี ค.ศ 1845 อีแฟล็ตคลาริเน็ตถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายโดยเฉพาะใน
เยอรมันและออสเตรีย กุสตาฟ มาเลอร์ (Gustav Mahler,) ริชาร์ด ชเตราสส์
(Richard Strauss) อิกอร์ สตราวินสกี (Igor Stravinsky) อาร์โนลด์ เชินแบร์ก
(Arnold Schoenberg) โมริส ราเวล (Maurice Ravel) ดมิทรี ชอสตาโกวิช
(Dmitri Shostakovich) และเบนจามิน บริตเทน (Benjamin Britten)

⁴ Anthony Baines, *Woodwind Instruments and Their History* (New York: Dover Publications, 1967), 123.

⁵ Kathleen M. Gardiner, "An Annotated Bibliography of Twentieth Century Solo and Chamber Literature for the E-Flat Clarinet" (Doctor of Musical Arts, Graduate School, Ohio State University, 2002), 6.

บทบาทของความสัมพันธ์ระหว่างอีแฟล็ตคลาริเน็ตกับปีแฟล็ตคลาริเน็ต สามารถเทียบได้กับความสัมพันธ์ระหว่างฟลูต (Flute) กับปิกโคโล (Piccolo) โดยอาจกล่าวได้ว่าปิกโคโลและอีแฟล็ตคลาริเน็ตถือเป็นตัวเลือกของเครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงสูงเหมือนกัน ในมุมมองของการเรียบเรียงเสียงประสานและการประพันธ์ดนตรี⁶ เช่นเดียวกับบทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในวงของหน่วยงานทหาร หรือวงโยธวาทิตนั่นเอง แต่ในปัจจุบันบทบาทของเครื่องดนตรีชนิดนี้มีเพิ่มมากขึ้นในบทเพลง ไม่เพียงแต่ซ้ำแนวทำนองเมื่อต้องการช่วงเสียงสูงเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทด้านอื่นๆ อีกด้วย

ก่อนหน้านี้ อีแฟล็ตคลาริเน็ตไม่เป็นที่นิยมในการนำมาใช้ในการประพันธ์เพลงสำหรับนักประพันธ์เพลงชาวไทย หรือสำหรับวงในประเทศไทย หรือหากนำมาใช้ก็มักจะใช้เพื่อซ้ำแนวในการเพิ่มช่วงเสียงสูงในเพลง ซึ่งนิยมใช้ในวงประเภทโยธวาทิต (Marching Band) เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีกระแสความนิยมที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในการนำเอาเครื่องดนตรีอีแฟล็ตคลาริเน็ตเข้ามาใช้ในบทประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทย โดยปรากฏให้เห็นทั้งในบทประพันธ์สำหรับวงเครื่องเป่าขนาดใหญ่ วงเครื่องเป่าขนาดเล็ก และวงคลาริเน็ตดอองซอมเบล (Clarinet Ensemble) สำหรับนักประพันธ์เพลงในศตวรรษที่ 20 มักค้นหาดนตรีที่มีสีสันหลากหลาย น่าฟังและเกิดความแปลกใหม่ด้วยการใช้ช่วงเสียงที่สูงและเทคนิคเฉพาะเครื่องที่โดดเด่น อีแฟล็ตคลาริเน็ตเป็นเครื่องดนตรีที่มีสีสันเสียงของเครื่องที่โดดเด่น โดยเฉพาะช่วงเสียงสูง ไม่ว่าจะบรรเลงเดี่ยวหรือบรรเลงร่วมกับวง จึงทำให้อีแฟล็ตคลาริเน็ตได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเกิดประโยชน์ต่อนักคลาริเน็ตชาวไทยและผู้สนใจเพื่อนำไปศึกษาค้นคว้า และเป็นการรวบรวมผลงานของนักประพันธ์เพลงชาวไทยที่มีอีแฟล็ตคลาริเน็ตร่วมในบทประพันธ์เพลงในบทบาทต่างๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาจุดมุ่งหมายของการนำเอาอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ผลงานประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทย และศึกษาแนวโน้มของบทบาทในการใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตในการประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทย

⁶Andrew Roberts, "Playing the E flat Clarinet," accessed Jan 24, 2015, <http://www.theclarinet.co.uk/articles/playing-the-e-flat-clarinet>.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากงานวิจัยเรื่อง บทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์ของนักประพันธ์เพลงชาวไทย ผู้วิจัยคาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อทราบถึงจุดมุ่งหมายของการนำเอาอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ผลงานประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทยและทราบแนวโน้มของบทบาทในการใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตในการประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทย

ขอบเขตของงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง บทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์ของนักประพันธ์เพลงชาวไทย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัย ดังนี้

1. งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นวิจัยเฉพาะผลงานประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทยที่นำเอาอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ในผลงานประพันธ์เพลงของพวกเขา

2. ผลงานประพันธ์ที่ผู้วิจัยเลือกมาใช้ในการศึกษาเรื่องบทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตของผลงานประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทย มีลักษณะเป็นผลงานประพันธ์เพลงสำหรับวงออร์เคสตรา และวงดุริยางค์เครื่องลมเท่านั้น

3. งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์นักประพันธ์เพลงชาวไทยเป็นเครื่องมือในการวิจัย และได้ตั้งประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อให้มีความชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) บทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์ของนักประพันธ์เพลงชาวไทย
2) ปัญหาที่พบในการเลือกใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์ และแนวทางการแก้ไข

3) แนวโน้มของบทบาทในการเลือกใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์ของนักประพันธ์เพลงชาวไทยในอนาคต

4) บทวิเคราะห์บทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์ของนักประพันธ์เพลงชาวไทย

4. วิเคราะห์ผลงานประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทยที่นำเอาอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ในผลงานประพันธ์เพลงของพวกเขาคนละ 2 ผลงาน เพื่อศึกษาถึงบทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์เพลง

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัยดังนี้

คำศัพท์ทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยนำความหมาย คำแปล และอ้างอิงมาจากหนังสือ พจนานุกรมดุริยางคศิลป์ พิมพ์ครั้งที่ 3 (2547) เขียนโดยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐา โสคติยานุรักษ์ และพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2542) อย่างไรก็ตาม คำศัพท์และคำทับศัพท์บางคำ ผู้วิจัยได้บัญญัติขึ้นเองตามความเหมาะสมและไม่ให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน จึงได้ระบุไว้ในนิยามศัพท์เบื้องต้นประกอบ

นิยามศัพท์

ขอบเสียง หมายถึง การเพิ่มความคมชัดและชัดเจนของเนื้อเสียงของเครื่องดนตรี เช่น เมื่อฟลูตบรรเลงในช่วงเสียงที่ต่ำจะไม่มีคมชัด แต่เมื่อเพิ่มอ้อแฟล็ตคลาริเน็ตจะทำให้มีความคมชัดของเสียงเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

ช่วงเสียงชาลูโม (Chalumeau register) ช่วงเสียงต่ำของคลาริเน็ต ตั้งแต่เสียง E3 – Bb4 ให้เสียงที่นุ่มและทุ้ม

ช่วงเสียงคาริโน (Clarino register) ช่วงเสียงกลางของคลาริเน็ต ตั้งแต่เสียง B4 – C6 ให้เสียงที่มีลักษณะที่สว่างและหวาน

ช่วงเสียงอัลติสซิโม (Altissimo register) ช่วงเสียงสูงของคลาริเน็ต C#6 – C7 ให้เสียงที่มีลักษณะแหลมสูงและคม

ตัวอย่างที่ 1.1 ช่วงเสียงต่างๆ ของคลาริเน็ต

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อมุ่งเน้นศึกษาถึงจุดมุ่งหมายของการนำอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ในการผลงานประพันธ์เพลงของพวกเขา รวมถึงแนวโน้มการใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตของนักประพันธ์เพลงชาวไทยในปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

วิธีการดำเนินการ

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ในการงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยและรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1. ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงสื่อสารสนเทศ เป็นต้น
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและค้นคว้ามาใช้เป็นแนวทางเพื่อออกแบบคำถามสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของงานวิจัย
3. นำประเด็นคำถามข้างต้นไปขอรับคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ
4. ปรับแก้ประเด็นคำถามสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ทำการสัมภาษณ์นักประพันธ์เพลงชาวไทยที่นำเครื่องดนตรีอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ในการผลงานประพันธ์เพลงของพวกเขา ตามที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตการศึกษา
6. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ได้ตั้งไว้
7. ปรับปรุงและแก้ไขข้อมูล
8. เขียนรายงาน และสรุปผลการวิจัย

คัดเลือกผู้ให้ข้อมูล (Key Information)

คัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์จากนักประพันธ์เพลงชาวไทยที่นำเครื่องดนตรีอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ในการผลงานประพันธ์ของพวกเขาโดยคัดเลือกศึกษาเฉพาะผลงานประพันธ์ที่มีลักษณะเป็นวงออร์เคสตรา วงดุริยางค์เครื่องลมหรือวงโยธวาทิตเท่านั้น

ออกแบบคำถามในการสัมภาษณ์

การออกแบบคำถามในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบคำถามจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ของงานวิจัยเป็นสำคัญ เพื่อให้คำถามในการสัมภาษณ์อยู่บนแนวทางที่เหมาะสมและปราศจากอคติ โดยผู้วิจัยได้นำชุดคำถามดังกล่าวไปขอรับคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมของคำถามก่อนการนำไปใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาสัมภาษณ์เป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติส่วนตัว รวมถึงประเภทของผลงานประพันธ์เพลง เพื่อคัดกรองบทประพันธ์เพลงที่มีคุณลักษณะตรงตามขอบเขตของงานวิจัย และตอนที่ 2 คำถามสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิ

เนื่องจากระเบียบวิธีวิจัยของงานวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์นักประพันธ์เพลง ดังนั้นเครื่องมือสำหรับงานวิจัยจึงเกี่ยวข้องกับประเด็นคำถาม จึงทำให้ผู้วิจัยต้องออกแบบประเด็นคำถามและนำเครื่องมือดังกล่าวไปขอรับคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ประเด็นคำถามที่เหมาะสมและถูกต้องสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ โดยรายนามผู้ทรงคุณวุฒิมีดังนี้

อาจารย์ชูวิทย์ ยुरะยง	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนคลาริเน็ต
ดร.ชัยพฤกษ์ เมฆรา	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประพันธ์เพลง
ดร.นิพัทธ์ กาญจนะหุต	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอำนวยเพลง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการ (Formal Interview) และแบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- 1) ประเด็นคำถามสำหรับสัมภาษณ์การใช้โอแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ในผลงานประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทย
- 2) เครื่องมือสำหรับบันทึกเสียง
- 3) สมุดและเครื่องเขียนสำหรับจดบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งจากเครื่องบันทึกเสียงสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาเรียบเรียง คัดกรองและจัดหมวดหมู่ จากนั้นจึงเขียนรายงานในรูปแบบของเอกสาร
- 2) ตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้อง เหมาะสมและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เบื้องต้น เพื่อตรวจสอบประเด็นให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจต้องดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซมข้อมูลในประเด็นที่จำเป็นอีกครั้ง
- 3) วิเคราะห์ผลงานประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทยที่นำเอาอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ในผลงานประพันธ์เพลงของพวกเขาคนละ 2 ผลงาน เพื่อศึกษาถึงบทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์เพลง และนำมาอภิปรายผล
- 4) จัดเรียงเนื้อหา รายละเอียดที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตของงานวิจัย ตามที่ได้กำหนดไว้
- 5) วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาและนำเสนอผลงานวิจัยโดยวิธีการพรรณนาพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทย” เป็นงานวิจัยที่มีวิธีการดำเนินการด้วยกรรมวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยการสัมภาษณ์นักประพันธ์เพลงชาวไทยตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในขอบเขตของงานวิจัยแล้วข้างต้น ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แล้วเสร็จจึงดำเนินการนำข้อมูลชุดดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ อภิปรายจัดหมวดหมู่เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน จากนั้นนำมาเรียบเรียงประเด็นทั้งหมดเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยที่ตรงตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจำแนกประเด็นสรุปได้เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1) บทบาทของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์ของนักประพันธ์เพลงชาวไทย

จากผลการวิจัยพบว่านักประพันธ์เพลงชาวไทยทั้ง 4 คนมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกันว่าอีแฟล็ตคลาริเน็ตเป็นเครื่องที่มีความจำเป็นในวงดุริยางค์เครื่องลม และมีความพิเศษในเรื่องของ

คุณลักษณะเสียงที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความคมชัดและโดดเด่น สามารถนำมาใช้ได้หลากหลายบทบาททั้งในบทบาทของการบรรเลงเดี่ยวในวง หรือในบทบาทของการส่งเสริมและเป็นตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้เสียงสูง ด้วยลักษณะเนื้อเสียงที่มีลักษณะคล้ายคลึงเสียงฟลูตและปีแพล็ตคลาริเน็ตในช่วงเสียงสูง จึงทำให้การผสมเสียงหรือการจัดความสมดุลของวงง่ายขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีความเป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นอย่างมากเมื่อรับบทบาทของการบรรเลงเดี่ยวในวง

จากการสัมภาษณ์นักประพันธ์เพลงทั้ง 4 คนได้มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า อีแพล็ตคลาริเน็ตมีความจำเป็นในการเลือกนำมาใช้ในวงสำหรับบทบาทต่างๆ ที่แตกต่างกันไป และทุกคนเห็นว่าลักษณะเนื้อเสียงของอีแพล็ตคลาริเน็ตมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีความคมชัดแหลมสูง เหมาะในการใช้เพื่อแสดงสีสันทันของบทประพันธ์เพลง หรือเมื่อต้องการลักษณะเสียงที่แตกต่างจากเครื่องอื่นๆ อย่างชัดเจน

ประเด็นบทบาทของอีแพล็ตคลาริเน็ตสำหรับนักประพันธ์เพลงชาวไทยนั้น ผู้วิจัยได้สรุปผลและจัดเรียงข้อมูลตามความนิยมสำหรับบทบาทในการนำมาใช้ในบทประพันธ์ดังนี้

1.1 ใช้ในบทบาทเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนแนวทำนองเพื่อเพิ่มความคมชัดและแข็งแรงให้กับเสียงของเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ

บรรเลงร่วมกับกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้เสียงสูง

ผลการวิจัยพบว่านักประพันธ์เพลงทั้ง 4 คนนิยมให้อีแพล็ตคลาริเน็ตบรรเลงร่วมกับกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้เสียงสูงทั้งหมดมากที่สุด โดยทุกคนได้ให้เหตุผลว่า เสียงของอีแพล็ตคลาริเน็ตมีความชัดเจน นอกจากนั้นยังมีขอบเสียงที่คมชัด ช่วยให้เสียงที่ออกมาทั้งหมดชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บรรเลงร่วมกับฟลูตหรือปิคโคโล

ผลการวิจัยพบว่า นักประพันธ์เพลงส่วนใหญ่นิยมให้อีแพล็ตคลาริเน็ตบรรเลงร่วมกับฟลูตและปิคโคโลในบทเพลงของพวกเขา ด้วยเหตุผลที่ว่า เสียงของฟลูตและปิคโคโลในช่วงเสียงสูงและช่วงเสียงต่ำ มักสูญเสียความเข้มของเสียง เนื้อเสียงจะมีอยู่น้อย และไม่มีขอบเสียงที่ชัดเจน ทำให้เมื่อบรรเลงเฉพาะเครื่องดังกล่าวจะทำให้ไม่สามารถสร้างความสมดุลได้พอเพียงเมื่อเทียบกับเครื่องอื่นๆ

บรรเลงร่วมกับกลุ่มเครื่องคลาริเน็ต

ผลการวิจัยพบว่า นักประพันธ์เพลงส่วนใหญ่ไม่นิยมวิธีนี้ เนื่องจากโดยลำพังของเสียงปีแพล็ตคลาริเน็ต มีความมั่นคงและชัดเจนเพียงพออยู่แล้วในการนำมาใช้ในวงประเภทต่างๆ แต่อาจจะมินำมาใช้บ้างในกรณีที่ต้องการการบรรเลงเดี่ยวแบบมาทั้งกลุ่มเครื่องมือเท่านั้น

1.2 ใช้เพื่อต้องการสีสนในการผสมเครื่องดนตรีที่แปลกใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า นักประพันธ์เพลง 2 ใน 4 คน เลือกใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์เพลงของเขาด้วยเหตุผลดังกล่าว เนื่องจากดนตรีในศตวรรษที่ 20 นี้ แสวงหาความน่าสนใจและแปลกใหม่ในตัวดนตรี ทำให้อีแฟล็ตคลาริเน็ต ซึ่งมีเนื้อเสียงที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวรวมถึงเทคนิคเฉพาะ และมีความมีเสน่ห์ของเสียงที่สามารถรวมกับเครื่องดนตรีได้หลากหลายชนิด

1.3 ใช้เพื่อรับบทบาทในการบรรเลงเดี่ยวในวง จากผลการวิจัยพบว่า สำหรับนักประพันธ์เพลงทั้ง 4 คนแล้ว ไม่นิยมใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตในบทบาทการบรรเลงเดี่ยวร่วมกับวง หากใช้จะเป็นการนำมาใช้เมื่อต้องการลักษณะเสียงที่โดดเด่นเฉพาะหรือในกรณีที่ในบทเพลงมีการสลับกันบรรเลงเดี่ยวในช่วงขณะหนึ่งของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดเท่านั้น

2) ปัญหาที่พบในการเลือกใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานประพันธ์ และแนวทางการแก้ไข

จากการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ทำให้ผู้ประพันธ์เพลงไม่นิยมเลือกใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตในผลงานการประพันธ์เพลงของพวกเขา สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเด็นย่อย คือ

2.1 ปัญหาจากตัวเครื่อง เนื่องจากเครื่องดนตรีอีแฟล็ตคลาริเน็ตสำหรับวงในประเทศไทยยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายเท่าที่ควร ทำให้การหาเครื่องมาใช้บรรเลงในบทประพันธ์เพลงสำหรับวงบางวงยังคงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก และในวงที่มีเครื่องอยู่แล้วก็มักไม่นำออกมาใช้ ทำให้เครื่องมีประสิทธิภาพที่ไม่สมบูรณ์ การที่นักประพันธ์เพลงจะนำเอาอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใส่ในบทประพันธ์เพลง จึงส่งผลต่อความนิยมในตัวบทประพันธ์เพลงเอง และส่งผลต่อเสียงที่ออกมาหากไม่นำอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ตามที่กำหนดไว้ในบทประพันธ์

2.2 ปัญหาจากตัวผู้บรรเลง อีแฟล็ตคลาริเน็ตเป็นเครื่องดนตรีที่มีขนาดเครื่องและขนาดท่อนภายในรวมถึงคีย์กดโลหะที่เล็ก ทำให้การควบคุมทั้งทางด้านสรีระและการควบคุมลมยากกว่าเครื่องเป่าอีแฟล็ตคลาริเน็ตจึงต้องอาศัยทักษะและความชำนาญของผู้บรรเลงเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นยังมีปัญหาเรื่องความแม่นยำของเสียงอยู่มาก ทั้งความเข้าใจที่ถูกต้องในเครื่องดนตรีชนิดนี้ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร

3) แนวโน้มของบทบาทในการเลือกใช้อิเล็กทรอนิกส์ในผลงานประพันธ์ของนักประพันธ์เพลงชาวไทยในอนาคต

สำหรับประเด็นดังกล่าว ผู้ประพันธ์ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า แนวโน้มในการเลือกใช้อิเล็กทรอนิกส์ในผลงานการประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทย มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นทีละน้อย ประกอบกับฐานคนฟังของประเทศไทยที่ค่อยๆ เปิดกว้างรับดนตรีศตวรรษที่ 20 มากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ประพันธ์สามารถแต่งเพลงหรือวางบทบาทสำหรับเครื่องดนตรีพิเศษเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นักประพันธ์เพลงส่วนหนึ่งให้เหตุผลว่า การที่จะเลือกอิเล็กทรอนิกส์ในผลงานประพันธ์ของตนนั้นต้องคำนึงถึงเหตุผลหลายประการ เช่น ความพร้อมของเครื่องดนตรี ความสามารถของนักดนตรี ระดับความยากง่ายของเพลง เป็นต้น ทั้งนี้ นักประพันธ์เพลงทุกคนมีความพึงพอใจและมีความต้องการที่จะใช้เครื่องดนตรีชนิดนี้ในผลงานประพันธ์ของตนเองเพิ่มมากขึ้นในอนาคต หากแต่บทบาทของเครื่องดนตรีชนิดนี้ในประเทศไทยยังคงนิยมใช้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความสมบูรณ์และสมดุลของวงเท่านั้น สำหรับบทบาทในการบรรเลงเดี่ยว นักประพันธ์ยังคงพิจารณาว่าในประเทศไทยยังไม่พร้อมสำหรับบทบาทดังกล่าว

4) บทวิเคราะห์บทบาทของอิเล็กทรอนิกส์ในผลงานประพันธ์ของนักประพันธ์เพลงชาวไทย

กิตติ เครือมณี

ผู้ประพันธ์เลือกใช้อิเล็กทรอนิกส์ในบทบาทที่ช่วยส่งเสริมเสียงของกลุ่มฟลูตให้มีความเข้มของเสียงหรือมีขอบเสียงเพิ่มมากขึ้น ทั้งยังใช้ในบทบาทของการบรรเลงร่วมกันกับกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้เสียงสูงเพื่อสร้างความสมดุลของบทประพันธ์ระหว่างกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้และเครื่องเป่าลมทองเหลือง นอกเหนือจากนี้ยังพบการนำอิเล็กทรอนิกส์มาบรรเลงเดี่ยวในช่วงระยะเวลาสั้นๆ หรือการให้บทบาทสำคัญในช่วงหนึ่ง เมื่อต้องการแสดงถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวของเครื่องดนตรีชนิดนี้อย่างชัดเจน และไม่พบการนำมาใช้ร่วมกับกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้หรือเครื่องอิเล็กทรอนิกส์เนื่องจากเนื้อเสียงของอิเล็กทรอนิกส์มีความเข้มที่เพียงพอในตัวเองอยู่แล้ว

ณรงค์ ปรารค์เจริญ

ผู้ประพันธ์เลือกใช้อิเล็กทรอนิกส์ในบทบาทสำหรับช่วยช่วงเสียงสูงเป็นส่วนใหญ่ เพื่อสร้างความสมดุลของบทประพันธ์นั้นๆ บทบาทอีกประการที่พบมากคือ การนำเอาอิเล็กทรอนิกส์

มาช่วยเสริมความคมชัดให้กับกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้เสียงสูง รวมถึงมีการนำมารับบทบาทสำคัญ ช่วงหนึ่งเพื่อแสดงถึงลักษณะเนื้อเสียงของเครื่องดนตรีชนิดดังกล่าวอย่างชัดเจน

วานิช โปตะวนิช

ผู้ประพันธ์เลือกใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตร่วมกับกลุ่มเครื่องคลาริเน็ต เพื่อช่วยสร้างขอบเสียงให้กับกลุ่มคลาริเน็ตเพิ่มมากยิ่งขึ้น และมีการนำลักษณะเด่นของเสียงอีแฟล็ตคลาริเน็ตมาใช้ในการผลงานประพันธ์ คือ เนื้อเสียงที่มีความคมชัด และเด็ดเดี่ยว โดยผลงานการประพันธ์เพลงของเขา ต้องการคุณลักษณะเสียงแบบดังกล่าวในการบรรยายถึงตัวบทประพันธ์ ทั้งยังมีการผสมเสียงของอีแฟล็ตคลาริเน็ตร่วมกับเครื่องดนตรีในกลุ่มอื่นๆ นอกเหนือจากกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้อีกด้วย

ปิยวัฒน์ หลุยลาภประเสริฐ

ผู้ประพันธ์เลือกใช้อีแฟล็ตคลาริเน็ตในการช่วยเสริมเสียงและเพิ่มสีสันของกลุ่มเครื่องเป่าลมไม้เป็นสำคัญ โดยพบได้จากการผสมกลุ่มเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดเพื่อให้เกิดบรรยากาศของบทประพันธ์ตามที่ต้องการ นอกจากนั้นยังพบการใช้เทคนิคเฉพาะของเครื่องดนตรีเพื่อให้เกิดเสียงและสีสันที่แปลกใหม่ รวมถึงการผสมผสานสีสันของดนตรีร่วมกับบรรยากาศในการแสดงอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยและสรุปผลข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ส่งผลให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของประเด็นรอบข้างที่ผู้วิจัยคิดว่าจะมีประโยชน์ในการต่อยอดองค์ความรู้ให้เพิ่มขึ้นได้นอกเหนือจากประเด็นที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยไปแล้ว ผู้วิจัยจึงขอถือโอกาสนี้แสดงข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

- 1) ควรมีการจัดทำตำราสำหรับอีแฟล็ตคลาริเน็ตโดยเฉพาะ เพื่อใช้เป็นองค์ความรู้ที่ถูกต้องในการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีชนิดดังกล่าวอย่างแท้จริง
- 2) ควรมีการจัดทำแบบฝึกหัดสำหรับการฝึกฝนอีแฟล็ตคลาริเน็ตโดยเฉพาะ เพื่อใช้ในการศึกษาและฝึกฝนเครื่องดนตรีชนิดดังกล่าวอย่างถูกต้องและเหมาะสม
- 3) ควรมีการจัดการสัมมนาหรือสัมนาเครื่องดนตรีปฏิบัติ (Workshop) เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเล่นอีแฟล็ตคลาริเน็ต

4) นักประพันธ์เพลงสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการวางนิ้วในช่วงเสียงสูงและสูงมากของอีแฟล็ตคลาริเน็ตได้จากตำราเดอะเวิร์คกิงคลาริเน็ตทิส (The Working Clarinetist)

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) วิจัยเชิงสร้างสรรค์ในการออกแบบแบบฝึกหัดสำหรับอีแฟล็ตคลาริเน็ต รวมถึงมีการนำแบบฝึกออกไปทดลองใช้จริง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับการใช้แบบฝึกของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในการฝึกฝน

2) วิจัยเชิงสำรวจในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของอีแฟล็ตคลาริเน็ตในวงประเภทคลาริเน็ตอองซอมเบิล

บรรณานุกรม

- ณัชชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เกษกรัต, 2552.
- สิทธิกุล บุญอิต. “กลไกและความผันใน Hector Berlioz’s Symphony Fantastique.” *วารสารดนตรีรังสิต*. 3 (January-June 2008): 53-59.
- Baines, Anthony. *Woodwind Instruments and Their History*. New York: Dover Publications, 1967.
- Brymer, Jack. *Yehudi Menuhin Music Guides Clarinet*. London: Kahn&Averill, 1990.
- Del Mar, Norman. *Anatomy of the Orchestra*. London: Faber and faber, 2009.
- Gardiner, Kathleen M,. “An Annotated Bibliography of Twentieth Century Solo and Chamber Literature for the E-Flat Clarinet.” Doctor of Musical Arts, Graduate School, Ohio State University, 2002.
- Roberts, Andrew. “Playing the E flat Clarinet.” [Online] available at : <http://www.theclarinet.co.uk/articles/playing-the-e-flat-clarinet/>, 27 October 2015.
- Tschaiklov, Basil. “The High Clarinets.” In *The Cambridge Companion to the Clarinet*, pp. 43-55. Lawson, Colin., ed. London: Cambridge University Press, 1995.